

VOIMUTÜLI

Üldplaneering viib Vormsi vallavanema ametist

Suure tõenäosusega saab Vormsi juba homme uue vallavanema, kes hakkab palka saama rohkem kui Haapsalu linnapea Urmas Sukles.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Vormsi vallavolikogu esimees Kata Varblane (valimisliit Avatud Vormsi) uue vallavanema nime eile Lääne Elule ei avaldanud, aga kinnitas, et see on talle teada, ning märkis, et kui umbusaldusavaldus läheb läbi, siis tuleb valida uus. „Ja sellega koos peab olema ka palgaelnoü,” ütles Varblane.

Vormsi vallavolikogu homse istungi päevakorras on kolm punkti: vallavanem Maris Jõgevale (SDE) umbusalduse avaldamine, uue vallavanema valimine ning vallavanema töötasu ja hüvitiste määramine, sh prillide ostmine ja piiramatut mobiiltelefoni kõneae.

Senisel vallavanemal taolisi hüvitisi ei olnud ja tema kuupalk on olnud 2600 eurot. Uue vallavanema palk hakkab olema 3500 eurot, mis teeb temast Läänemaa kõige paremini tasustatud vallajuhi. Isegi Haapsalu linnapea Urmas Suklese töötasu jääb vähem kui 500 elanikuga Vormsi tulevase vallavanema omale 50 euroga alla.

Läbirääkimised peetud

Vormsi volikogu tõstab vallavanema palka tänavu juba teist korda. Viimati tõusis see varakevadel, 900 eurot palgatõusu viis kuud hiljem viitab selgelt, et uut vallavanemat ei hakata otsima, vaid temaga on (palga)läbirääkimised juba peetud.

Umbusaldusavaldusele on alla kirjutanud neli volinikku seitsmest, sh Tanel Viks (valimisliit Tasakaalus ja Arenev Vormsi), kelle volitused pidanuks küll lõppema 26. juulil, aga kuna volikogu tööst üheksa kuud eemal olnud Heino Paulus volikokku naasmiseks avaldust ei teinud, jätkas Viks täieõigusli-

Maris Jõgevast (SDE) sai Vormsi vallavanem eelmiste valimiste järel 2021. aastal.

ANDRA KIRNA

ku liikmena ning andis allkirja ka umbusaldusavaldusele. Hääletada ta homme selle poolt küll ei saa, sest 17. augustist on istungitelt saripuudujana tuntud Paulus valimiskomisjoni otsusega taas volikogu liige.

Umbusalduse läbiminek on seda tõenäolisem, et sellele on alla kirjutanud nii opositsiooni kui ka koalitsiooni liikmeid, sh võimaloleva valimisliidu esinumber Jaak Kaabel, kes koostamisel oleva üldplaneeringu pärast end ise aprillis volikogu esimehe kohalt tagandas.

Just Kaabel andis umbusalduse läinud reedel üle. Peale tema on sellele alla kirjutanud opositsioon: Ivo Sarapuu ja Arvo Allik (mõlemad Keskerakond) ning Viks. Nelik heidab Jõgevale ette, et see ei lähtu üldplaneeringut koostades saareelanike huvidest. Kuigi üldplaneeringu koostamine alles käib, leiab nelik, et vallavanem lähtub enda ja oma lähiringi maailmavaatest, mitte saarerahva ja volinike omast.

Varblane märkis, et keskkonnaministeeriumi ametniku sõnul on Vormsi tulevase üldplaneeringu reeglid karmimad kui looduskaitsealal. Volikogu esimehena ei vastanud Varblane küsimusele, kuidas ta ise kavatseb hääletada, ega hakanud ka prognoosima, kas umbusaldus läheb läbi või mitte. Küll aga märkis ta, et üldplaneering peaks olema saareelanikele üheselt mõistetav. „Üldplaneeringu eskiis on ka minu jaoks küsimärk, miks ta on selline, et ta tekitab pingeid,” märkis Varblane.

Viksi sõnul vallavanem lihtsalt ei kuula volikogu sõna.

„Tahtsin saada lihtsat vastust, kelle nägemusest ta lähtub,” ütles Viks. „Õige vastus oleks olnud, et volikogu enamuse omast, aga vallavanem hakkas hämama.”

Liiga palju piiranguid

Umbusaldusele alla kirjutanud Sarapuu märkis, et üldplaneeringus on liiga palju piiranguid. Sarapuu sõnul pole saare piisielanikel õieti sõnaõigust olnudki, piirangud pidurdavad Vormsi arengut ja nii saab saarest lõpuks suvitus- ja puhkepaik, mitte koht, kus aasta ringi elada. „Peaks lubama rohkem ehitada,” ütles Sarapuu Lääne Elule esmaspäeval.

Uue vallavanema palk hakkab olema 3500 eurot, mis teeb temast Läänemaa kõige paremini tasustatud vallajuhi.

Koostatav üldplaneering aga hoopis suurendab ehituskeeluvööndit. „Kui palju täpselt see suureneks – meil ei ole neid arvutusi,” märkis Varblane. Laekunud on 19 ettepanekut ehituskeeluvööndit vähendada ja neid saaks ka arvestada – teha majapidamiste kaupa erandeid. „Minu jaoks ei ole selline erandite kaupa lähene mine loogiline. Peaksime mõtlema suuremalt,” sõnas Varblane.

Jõgevast ei õnnestunud eile kätte saada, aga esmaspäeval ütles ta Lääne Elule, et ei tegutse enda ega oma lähiringi visiooni järgi, vaid otsib ühisosa. Jõgeva märkis, et teab, et volinike seisukoht on käsitleda ehituskeeluvööndit teisiti kogu rannajoonel ulatuses, aga tema on üldplaneeringu eskiis lähtunud looduskaitseadusest.

Vald peab Risti lasteaia eeldatava projekteerijaga läbirääkimisi

Lääne-Nigula vallavolikogu liige Einar Pärnpuu ütles eelmisel neljapäeval toimunud vallavolikogu istungil, et Risti uue lasteaia ehitamise ettevalmistus on liiga hoogne ja vald on välja kuulutama või juba kuulutanud hanke, millele lisaks detailplaneeringu tegijale otsitakse korraga ka projekteerijat. Pärnpuu teada tekib hankega vallale ligi 170 000 euro eest lisakohustusi.

Vallavanem Janno Randmaa rääkis Lääne Elule, et detailplaneering tuleb küll koostada, aga

kõigepealt tuleb eelmine detailplaneering kehtetuks tunnistada.

„Et varem, endise Risti valla ajal, võttis detailplaneeringu vastu volikogu, siis peab nüüd volikogu selle ka kehtetuks tunnistama,” ütles Randmaa. Seda eelnõu ongi vallavalitsus volikogu järgmisele istungile esitamas.

Randmaa selgitas, et pärast seda saab praegu kehtiva seaduse järgi uue detailplaneeringu üle otsustada vallavalitsus. Selleks

aga, et valitsus uue planeeringu kehtestada saaks, tuleb see kõigepealt tellida. „Planeeringu jaoks on meil raha valla eelarves olemas,” ütles Randmaa.

Risti osavallakogu liige Neeme Suur ütles, et tema teada peaks tegemist olema eelläbirääkimistega hankega, millele osaleb lasteaia uue maja ideekonkursi võitnud arhitektuuribüroo.

Randmaa rääkis, et teatud juhtudel korraldatakse küll hankeid, kus hanke võitja saab endale ka järgmised vajalikud

tööd. „Näiteks projekteerimistööd,” ütles Randmaa. „Praegu oleme mõelnud detailplaneeringu eest maksta suurusjärgus 15 000 eurot,” lisas ta. Oma kirjas tunnistas Randmaa, et arhitektuuribürooga käivadki läbirääkimised.

Suur lausus, et konkursi võiduga kaasnes õigus küsida endale järgmisi töid. Ta rõhutas aga, et vallal ei tekkinud kohustust just see büroo palgata.

Risti lasteaia uus hoone tahtakse ehitada vana lasteaia kõr-

vale, Koidu 3a kinnistule, kuhu omaaegne Risti vald nägi oma detailplaneeringus ette spordiplatside rajamise.

Risti osavallavanem Rein Kruusmaa tunnistas, et tööpoolest käivad läbirääkimised ASiga Nord Projekt, kes võitis lasteaia ideekonkursi. „Riigihankeseadus ja konkursitingimused lubavad seda,” ütles Kruusmaa.

„Ideekonkurss oli kuulutatud välja ilma auhinnafondita ja nii sai võitja õiguse küsida endale ka järgnevaid töid,” täpsus-

tas Kruusmaa. Nende hulka võib tema sõnul tõesti kuuluda peale detailplaneeringu ettevalmistamise ka lasteaia projekteerimine. Ta lisas, et vallal lepingu sõlmimisega kiiret ei ole. „Aga selge on, et peame teemaga edasi liikuma,” lisas ta.

Vastates küsimusele, mis saab siis, kui ideekavandi autorite küsitud summa on liiga suur, ütles osavallavanem, et see on nagu poes leivaga – kui on liiga kallid, ei saa osta.

ANDRA KIRNA

● JUHTKIRI

Pikka iga, Valge Daami male!

Haapsalu Valge Daami aja ettevõtmiste hulgas on pärast mõne aastast pausi kolm aastat tagasi uue korraldajaga alustanud Valge Daami kiirmaleturniir, mis on toonud Haapsallu meie oma tippude kõrval mitme teise riigi male suurkujud.

Seekord olid kohal Läti ja Soome parimad sportlased. Siin on võistelnud male suurmeistrid Leedust, Soomest, Rootsist, USAst, Kasahstanist ja Saksamaalt. Osalejate hulgas on suurmeistrite kõrval olnud ühiskondlikult aktiivseid ja silmapaistvaid inimesi, kelle kirg on male.

Esimesel aastal võtsid suurmeistrite turniirist osa paljude maleõpikute autor Artur Jussupov, kes mängib juba aastaid malet Saksamaa sportlasena, ja Läti majandus- ja hilisem rahandusminister Dana Reizniece-Ozola.

Kohal on alati ka Eesti noored maletajad. Tänavu võistles Haapsalus osa võistkonnast, kes septembris sõidab Budapesti maleolümpiale.

Maletajad peavad Valge Daami maleturniirist ja selle korraldajast Urmas Randmast väga lugu. Randma seisab veel mitme Eesti maleturniiri taga, korraldab Saaremaa malefestivali ja Pühajärve rahvusvahelist kiirmaleturniiri. Kui Randma kutsub, tulevad malemeistrid Haapsallu mängima.

Valge Daami turniiril on erakordne ilmselt see, et malet mängitakse vabas õhus, väikeses linnuseõues. Huvilised pääsevad seda vaatama ning saavad näha, mis moodi võtavad omavahel mõõtu tippmaletajad.

Valge Daami maleturniir on võrreldes rahvarohke laada, traditsioonilise Valge Daami etenuse, linnapea disko ja teiste, laiemat kõlapinda omavate spordivõistluste hulgas saanud vähem nii tähelepanu kui ka pealtvaatajaid. Ometi on ta oma tasemelt ja rahvusvaheliselt haardelt tunduvalt suurem ja vääriks kindlasti palju enam toetajaid, kes sellele öla alla võiks panna.

● TEISED LEHED

Kakskeelne iseseisvus?

VIRUMAA TEATAJA. Eesti vabariigi taasiseseisvumispäeval lehvivad sinimustvalged lipud ning eestlased soovivad üksteisele õnne, kirjutab Lääne-Virumaa ajalehe peatoimetaja Eva Samolberg. Möödunud nädalavahetusel tabas mind külma dušina see, kui Rakverest u 30 kilomeetri kaugusele Tapale sõites sealset linnapäevade eeskava pidevalt vene keelde dubleeriti.

Olin seal, oma kodumaal, oma kodumaakonnas, eestlasena, aga kuulasin eesti keelele lisaks kõlavat vene keelt, nagu see oleks mingi norm. Miks me teeme nii ikka veel aastal 2024, kui vabaduse ja iseseisvuse tunne võiks juba olla meisse kõigi nende söödud kiluleibadega sügavale vereingesse jõudnud? Miks me ei usalda eestlastena oma emakeelt piisavalt ning solgime seda risttõlkega puisesse venekeelde? Miks?

Tunnistan, et mul oli piinlik ja ebameeldiv olla sellel kakskeelset üritusel, kui me samal ajal püüame riigi tasandil viia sisse eestikeelset haridusreformi, kui me püüame umbkeelseid õpetajaid panna rääkima eesti keelt, kui me püüame lasteadeades panna kokku eesti ja vene lapsi, et eesti keel oleks üle vene keelest. Kui mitu taasiseseisvumispäeva veel kulub, et me oleksime iseseisvad?

● LAUSELAEN

„Asi läheb kindlasti paremaks ja tahvel saab uue näo.”

Megameedia grupi arendusjuht **Kristjan Saar** Haapsalus Tallinna maantee alguses asuvas elektroonilisest reklaamtalubloost. Lääne Elu, 17. august 2024

Mälu olulisus: Haapsalu erilised hetked

Olin veel üsna väike, kui ema võttis mind tema loodud Narva laulukooriga Tiina Haapsallu kaasa.

Meenub, kuidas ema rääkis mulle vaikselt häälel legendi Valgest Daamist, keda võib augusti täiskuueõl näha salapäraselt liikumas Haapsalu linnuse kiriku ristimiskabele aknal. Lugu oli minu jaoks midagi erilist ja mõjus müstilisena. Just alates sellest lapsepõlves kuulud legendist hakkasin märkama teisi pooleldi saladuskatte all olevaid asju, millest räägiti vaikselt ja ka siis vaid napisonaliselt.

Viiekümnendatel aastatel ega ka hiljem ei saanud ju avalikult rääkida sellest, mis oli juhtunud Eestis teise maailmasõja lõpus. Aastaid peideti end ja põgeneti Eestimaal ühest kohast teise, kõikjal oli ohtlik olla. Vanaisad ei näinud mind kunagi ja nende saatusest tean vähe. Olin küll uudishimulik laps ja esitasin igasugu küsimusi, kuid sain vastuseks alati: „Küll sa hiljem teada saad.” Seda „hiljem” aga ei saanudki, sest vahepeal olid inimesed, kes teadsid ja mäletasid, juba siit ilmast lahkunud.

Jõudsin selle teema juurde tagasi täiskasvanueas. 1991. aastal asutasin Tšehhi Eesti klubi, 1993. aastal sain Eesti vabariigi ja Masariku stipendiumi Londoni majandus- ja poliitikateaduste kooli ning omandasin Praha Karli ülikoolis doktorikraadi, mis võimaldas mul lähemalt uurida teise maailmasõja sündmusi, eelkõige Baltimaades. Angela Arraste kutsel alustasin tööd Väli-Eesti uuringute projektis Tallinna ülikooli kunstide instituudis.

Siis ei teadnud ma veel, et jõuan hiljem välja Euroopa Liidu projekti „Euroopa traumaatilise mälu –

IIVI ZAJEDOVA
Praha Karli ülikooli õppejõud

naispagulased ja suurpõgenemine 1944” koostamiseni. 2020 asutasime Evelin Sennetiga Tammepuu Eesti klubi (TEK), mille eesmärk on üleilmsete eesti kogukondade võrgustiku toetamine ja mälu säilitamine. Projekti esitasime 2023. aastal meie omas eesti keeles, kuna see on ametlik Euroopa Liidu keel. 276 esitatud taotlusest sai toetust vaid 38 projekti ja meie oma osutuks väljavalituks.

TEKi projekt sündis vajadusest laiemalt käsitleda 1944. aasta Baltikumi suurpõgenemist – selle teema laiem käsitlemine on oluline, kuna on osa meie ühisest ajaloost ja kollektiivsest mälestusest. Projekt paneb erilise rõhu naispagulastele, kes suutsid rasketel aegadel säilitada identiteeti ja üle saada traumadest.

Haapsalul on olnud projektis eriline koht! Avalööko toimus just siin tänavu aprilli alguses, kui teatritrupp KOKK esitas Läänemaa ühiskonnaasiumis Loone Otsa kirjutatud näidendi „Elin Toona lapsepõlvelugu paguluses”. Näidend jutustab 2022. aastal Visnapuu auhinna pälvinud teise maailmasõja aegsest Haapsalust pärit ja maailmas tuntud kirjaniku Elin Toona Gottschalki (pildil) elust. Luuletaja Ernst Enno lapselapse lugu tõi vaatajateni 1944. aasta sündmusel ja naise elutee, mis leidis kajastust 13. aprillil Lääne Elus.

● Olin küll uudishimulik laps ja esitasin igasugu küsimusi, kuid sain vastuseks alati: „Küll sa hiljem teada saad.” Seda „hiljem” aga ei saanudki.

Vabadus uputab: põlvkonnavahe pole nõukanostalgalia

Kui kõigil on vabadus kiruda ja kuulutada oma „tõtt” – vabadus kõigeks –, siis miks mitte ka vabadus lauslollusteks. Teaduste Akadeemia, nagu väidab selle president Tarmo Soomere, ongi lauslolluste vältimiseks. Mihkel Kärmas paljastab „Pealtnägijas” kasulikke idioote, kes Eesti riiki muukeelses meedias lauslollustega halvustavad. Sõnavara, millega lauslollust kirutakse, on üllatavalt sarnane: kõik on „kommud ja puha kommuuna värk”, otsekui nõukanostalgalia?

Eesti pole muinasmaa. „Eesti suurim probleem on see, et eestlus on kadumas. Ajame karjääri taga, tikume kõik välismaale,” kurdab Ameerikast naasnud dirigent Kristjan Järvi. Kas 30 aastat iseseisvust on vabaduse esialgsed ahvatlused läbi põletanud? Kas tõesti napib eestluse jaoks rõõme – ah, kõik kommuuna värk?

Paljastame kasulikke idioote; aga järsku ise olemegi idioodid oma „kommuuna”-sõimuga! Tegelikult on „kommuuna värk” kiruja kõrva vahel kinni. Isekus, upsakus, kadedus – neid iga põlvkonna lastehaigusi ravib vaid üle ise. Teisisõnu – mida nunnun lapsepõlv ja vähem

HILLAR PADU
pensionär

päris elu, seda primitiivsem on täiskasvanu nii füüsiliselt kui ka vaimset. Suitsiidid on tõusuteel, vaim on nõder.

Nunnupedagoogika on kui kommunismihitaja moraalkodeks: lubab hüvesid, mis peibutavalt silmapiiril kui kommunismgi.

Antiigis tõdeti: *in vino veritas*; keskaja kirik ja kõrts on keset küla – pihi või praali ja puhasta hinge. Tegelikult algab hingeteraapia lasteaiast ja koolist, kus mõistlik distsipliin nõue peaks olema pedagoogika alus. Vabadushullus on sõltuvus „piiritutest inimõigustest”, mitte ligimesearmastus.

Ühise vastutuse ja autoriteedi puudumine tingib emotsionaalse lahtumise: pole ikooni, kus nutta. Kui kirik tühi ja kõrts kallis, leiavad sotsiaalse alateadvuse painajad väljapääsu ikkagi mingite „ismide” kaudu. Kui pole tarkust säilitada aastatuhandeid lih-

● „Eesti suurim probleem on see, et eestlus on kadumas. Ajame karjääri taga, tikume kõik välismaale,” kurdab Ameerikast naasnud Kristjan Järvi.

Juulis toimus sama projekti raames Haapsalus seminar TEKi teise koostööpartneri, eestirootslaste kultuuriomavalitsuse ja rannarootsi muuseumi direktori Ülo Kalmu lahel kaasabil. Seminaril põhirõhk oli rannarootslaste saatusel, kuid esile tõsteti Piret Robergi ja USA elava Ilvi Jõe-Cannoni lapsepõlvemälestusi sügisest 1944. Sündmust tutvustati põgusalt 11. juulil Lääne Elus, kus olid pikemalt ära toodud TEKi koostööpartneri Eesti mälu instituudi (EMI) augustikuu sündmused.

Euroopa projekti raames on juba toimunud Tallinna ülikoolis Eesti naisuurimuse ja teabekeskuse korraldatud seminar. Kuid olete oodatud osa saama septembris Tartus ja Tallinnas toimuvatest TEKi teabeseminaride sarjast „Minna ei taha, kuid jääda ei saa” sündmustest. Infot leiab TEKi kodulehelt. Meil on külas ajaloolased, uurijad, kirjandusteadlased, kirjanikud, pagulased, psühholoogid, poliitikud ja naiskodukaitsjad. Ja kui juhtub, et pole võimalik kohale tulla, saab sündmusi jälgida ka otseülekandes või hiljem järele vaadata salvestusest. Tartust teeb otseülekande KirmusTV.

Septembri lõpus toimub TEKi koostööpartneri Läti okupatsioonimuseumi eestvedamisel seminar Riias ning oktoobri alguses on Vilniuses konverents, mille korraldab TEKi koostööpartner, Leedu genotsiidi ja vastupanu uurimise keskus.

Suurpõgenemist isiklikult kogenu inimesed on juba eakad ja seetõttu on veel viimane aeg koguda nende mälestusi. Kuigi nad olid siis alles lapsed, mäletavad nad ehk veel oma vanemate jutte, et neid edasi anda. 2024. aastal möödub sündmusest 80 aastat.

On oluline säilitada lähiajaloo mälu ning mõista paremini selle traagilise perioodi järelmõju järgmistele generatsioonidele. Sest „hiljem” võib olla juba liiga hilja.

vitut usku või autoriteete, hullutavad teistsugused „ismid”.

Tervemõistuslikkusega ei suuda usku kangutada ei populistid ega teadused. Ühtse hingehoiu väljenduseks Euroopas oli kristlus – ristiusk kui hinge turvatunne, mis praegu laguneb nagu koostöömeelgi.

Ajalugu näitab, et usk peab olema: olgu usu objektiks eestlus, kirik, kultuur, liidulepe või vastutus oma sõnade eest erakonna aukohtus. Lasteaiast koolini on selleks ka õpilase vastutus kasvataja ja õpetaja ees. Mitte vastupidi, nagu tikub olema. Vabaduse vabastus vastutusest kiruda hällist hauani kõiki ja kõiges on mõneti sotsiaalne suitsiid – vabadusse uppuv eestlus. Seevastu usk – naerata naarile ja jumal naeratab vastu – kasvatab eestluse elujõudu; ela kui maises paradisis! Kuid mitte kauaks. Eesti elumudeli tarbimise maht ületab 3,8 korda Maa taluvuse piiri. Katastroof pole kaugel. Mõistus ütleb, et rohepöore on ainus pääsetee „vabadusse uppuvat paradisis”. Kui rohepöore jääb sõnakõlksuks, ökokriisist saab tavanähtus, siis olemegi tulevikust ilma. Vabadus upub prügipimedusse.

Lääne-Nigula koguduse õpetajad Leevi Reinaru (vasakul) ja Kristo Hüdsi pidasid vabadussamba jalamil ühispalvuse.

URMAS LAURI

AASTAPÄEV

Rehkalt: ajalugu teeb spiraale

Teisipäeval tähistati iseseisvuse taastamise aastapäeva tänuhetkega Lääne-Nigula vabadussamba juures.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Mälestushetke Lääne-Nigula vabadussamba juures juhatas sisse valla kultuuri- ja spordinõunik Varje Paaliste, kõnelesid vallavanem Janno Randmaa ja Risti malevkonna pealik Hardi Rehkalt. Ühispalvuse pidasid kirikuõpetajad Risto Hüdsi ja Leevi Reinaru.

Paaliste esitas sissejuhatuses ühe 33aastase arhitekti mõtte, mida ta oli hommikul raadiost kuulnud. „Et mis tähtsus sel päeval [20. augustil – toim] on? See noor inimene ütles nii toredasti, et tema jaoks on kõige tähtsam päev veebruarikuine tähtpäev – Eesti vabariigi aastapäev,

aga taasiseseisvumispäev või iseseisvuse taastamise päev on tema jaoks helge, rõõmus, pidulik ja selline ilus päev. Ta ei taju ajaloo raskust ja ränkust selja taga. Ja võibolla see tõepoolest nii ongi,” lausus Paaliste.

Teine sünnipäev

Vallavanem Janno Randmaa soovitas mõelda, et mis see taasiseseisvumine on. „Mina olen seda mõelnud nii, et kui üks inimene end juba paarkümmend minutit enne keskpäeva Nupu talust minnekule, sest nende kohvitiir oli seal juba tehtud. „Oleme Kullamaalt pärit ja siit mööda sõitnud, aga kodukohvikutesse pole varem jõudnud,” ütles Anette. „Aga täna peab mujale ka jõudma. Me lähme veel Liivile.”

Nupu talu peretütar Merili oli leti taga müümas. Ütles, et oli

Hardi Rehkalt ütles, et tollel ajal, 33 aastat tagasi, olid meie juhtidel ja rahval sihid paigas ja me teadsime, mida me tahame. „Ajalugu teeb spiraale – nagu tollal olid maailmas ärevad ajad, nii on ka praegu,” tões Rehkalt. Päevapoliitilise irooniana tõi ta välja, et nii nagu 33 aastat tagasi, ei ole ka täna poes võid.

Kui mälestusküünlad ja lilled olid samba jalamile asetatud, pidasid Lääne-Nigula koguduse kirikuõpetaja Kristo Hüdsi ja abiõpetaja Leevi Reinaru ühispalvuse.

„Kas sellist Eestit, kus me täna elame, me olemegi tahtnud? Nii ju sageli küsitakse, ja tihti negatiivse alatooniga. Näiteks siis, kui tõusevad hinnad või maksud või suureneb töötute arv,” ütles

Hüdsi. „Aga kes on need inimesed, kes seda küsida võiksid? Kellel on õigus seda küsida ja sellele vastata? Ilmselt need inimesed, kelle mälestuseks on paljudesse Eestimaa paikadesse püstitatud ausambad, need inimesed, kes on seisnud ja ohverdanud end meie vabaduse eest. Selleks, et meil oleks meie armas Eesti, see Maarjamaa. Ja et me võiksime olla vabad ja iseseisvad, et meie rahvas võiks täna rääkida puhast eesti keelt, meie emakeelt, et meil võiks lipuvardas lehvida sinimustvalge trikoloor.”

Täiesti sobimatu on Hüdsi sõnul seda küsimust küsida neil, kes on töötanud meie iseseisvuse vastu. „Ilmselt neil, kes on põhiliselt mõelnud iseenda peale,

olnud isekad,” lausus kirikuõpetaja.

Eestil on läinud väga hästi

Hüdsi sõnul on meil läinud tohutul hästi. „Palju paremini poleks võinud minna rahval, keda üle 50 aasta on põhjalikult püütud rikkuda, lahti kiskuda juurtest, lükata pühakodadest eemale,” ütles Hüdsi. „Isegi sügavas nõukogude ajas elasid väga paljud inimesed nii, nagu nad polekski ateistlikku ajupesut ja pidevat hirmutamist kogunud. Nad elasid ju nõukogude Eestis, nii-öelda rahvaste vangla ühes osas, kuid samal ajal nad ei olnud vangid.”

Mälestushetke lõppedes pakuti pastoraadis pidupäevakooki ja kohvi.

Kullamaa kohvikute päev on häbubumas

Kullamaal peeti teisipäeval üheksandat korda kohvikutepäeva. Leila, Liivi ja Kullamaa külas oli kokku avatud vaid viis kohvikut.

Kullamaal käsitöömaja kohvikus õnnelooosiga toimetanud Asta Leidsalu ütles, et midagi pole teha, ühepäevakohvikuid jääb Kullamaal üha vähemaks. „Tee me ikka järgmine aasta veel, siis suuremalt, sest siis on kümnes kord,” ütles Leidsalu. Mis edasi saab, näitab aeg.

Risti-Virtsu maantee ääres Olimäe kandis Leila külas Nupu talus elav Merike Salumaa hakkas 14 aastat tagasi ajaviiteks puu-

skulptuure saagima. Kodukohvikut avas ta tänavu juba üheksandat korda.

Anette, Patrice ja uhke lövi näomaalinguga Markus sättisid end juba paarkümmend minutit enne keskpäeva Nupu talust minnekule, sest nende kohvitiir oli seal juba tehtud.

„Oleme Kullamaalt pärit ja siit mööda sõitnud, aga kodukohvikutesse pole varem jõudnud,” ütles Anette. „Aga täna peab mujale ka jõudma. Me lähme veel Liivile.”

Nupu talu peretütar Merili oli leti taga müümas. Ütles, et oli

teisipäeva hommikul alles kella neljast magama saanud. Ettevalmistus. Aga midagi keerulist kohvikutepäevaks valmistamisel pole. „Juba üheksas kord, on teada, mida millal teha,” nentis Merili.

Asjad on üheksa aastaga paika loksunud, nentis ukse peal tütre toimetamist jälginud peremees Andres. Selle aja jooksul on tekkinud ka püsikund. „Need, kes ümberringi elavad,” lausus Andres. „Vahel on kaugemalt rahvast ka, Tallinnastki on tulnud. Puukujud tõmbavad.”

Teisipäeval oli imekena päikeseline ilm. „Aga üks aasta sa-

das päev läbi, kuid rahvast oli ikka palju,” muheles peremees.

Liina Meta Kuuskmani eestvõtmisel Liivi kunagises koolimajas toimetavas söögikohas pakuti magusaid ja soolaseid hõrgutisi ning sooja toitu. Koolimajas oli üleval ka Liivilt pärit hiidlase Rita Altmetsa maalinäitus. „Rahvast on täitsa toredalt käinud, vahepeal oli lausa ummistus,” ütles Kuuskman.

„Eerik on meil see, kes saab leti taga ka siis hakkama, kui on kaos, naised sagivad siia-sinna. Ja järsku lihtsalt kõik toimib,” kirjeldas Kuuskman.

„Kartulikoori tuleb müüa, jummalaga head on!” saabus kõrgist jooksujalu leti juurde Joole. Ta oli Raplast tulnud appi oma köögis tegutsenud sõbrannale Reedale.

„Lubati ju, et sööme kartulikoori [laulva revolutsiooni aegu 35 aastat tagasi – toim]. Aga see on ju delikatess!” kiitis Eerik.

Joole meenutas, et kui nad kaks nädalat tagasi Raplas kohvikus toimetasid, said kartulikoored esimesena otsa.

Liivil oligi kohvikus tegutsemas kõige suurem seltskond: neli köögis, kaks müüjat ja nõudepesija ka veel. URMAS LAURI

LÜHIDALT

TARGO PÄRNAMETS

Tanska külas põles elumaja

20. augustil kell 21.22 teavitati häirekeskust, et Haapsalus Tanska külas süttis põlema 22 meetri pikkune talumaja. Päästjate saabumise ajaks põles hoone üks pool lauleegiga ning tuli oli liikunud ka katuse alla. Päästjad suutsid suurema tule tunni ajaga maha suruda, kustutustööd jätkati katusekonstruktsioonide avamise ning edasise kustutamiseks. Tulekahju likvideeriti kell 01.22.

Süüdmusele reageerisid Haapsalu, Lihula, Märjamaa ja Risti kutselised ning Palivere vabatahtlikud päästjad. Lisaks kaasati ka Saku komando redelauto. Tulekahju tekkepõhjused on selgitamisel.

Lääne Elu

FC FLORA

Risti noored jalgpallurid on Prahas eritreeningul

Nõmme Kalju FC Ristil elavad ja treenivad noored jalgpallurid Georg Kruuspan ja Rannar Lai saavad täna Prahas Euroopa liiga väljakukummimängul FC Victoria Plzeni mängijad platsile.

Risti noortel algas eile erakordne viiepäevane eritreening Prahas, FC Victoria Plzeni noorteakadeemias.

„Seal saavad nad treenida koos omaelaliste Tšehhi parimate mängijatega, osaleda mitmetel mängudel ja miniturniiridel,” ütles Helen Mahmastol Nõmme Kalju FC noortesektsiooni juht.

Täna külastavad noored jalgpallurid Europa League'i play-off-mängu, kus vastamisi lähevad FC Victoria Plzen ja Heart Of Midlothian FC Šotimaalt.

Sellel mängul on võimalus Nõmme Kalju FC lastel, kelle hulka kuuluvad ka Kruuspan ja Lai, saata meeskonna mängijaid väljakule.

Alates 2018. aasta sügisest on aastatepikkune töö laste jalgpallitreeningute arendamisel Lääne-Nigula vallas, eelkõige Ristil, hakanud vilja kandma.

„Võime uhkusega öelda, et meie treeningutest on osa võtnud üle 60 lapse, kellest enam kui kümme on juba saavutanud märkimisväärsed edusammud,” tões Mahmastol.

Nõmme Kalju FC ridades treenivad lapsed on nüüdseks hakanud osalema võistlustel ja saavutama häid tulemusi.

„Hiljutisel Saku turniiril saavutas Risti grupp suurepärase tulemuse, võites kõik kolm mängu ja tuues seeläbi Ristile esmakordselt täieliku võiduka jalgpallitabamuse,” nentis Mahmastol.

Mahmastol ütles, et Nõmme Kalju FC jätkab pühendunult noorte jalgpallurite arendamist Lääne-Nigula vallas.

„Võtame juurde uusi huvilisi oma treeningutele ning oleme veendunud, et tänane töö toob tulevikus veelgi suuremaid saavutusi,” ütles Mahmastol.

Urmas Lauri

Valge Daami maleturniiri võitis Ehlvest

Kolmanda Haapsalu Valge Daami maleturniiri võitis Jaan Ehlvest. Haapsalu oma male suurmeister Ottomar Ladva sai Aleksander Volodini järel kolmanda koha.

Ladva jäi tulemusena rahule. „Mängin viimastel aastatel malet üks-kaks korda aastas ja enamasti just Haapsalus. Selle turniiri keskmine tase oli väga tugev,” ütles Ladva. „Hea oli näha, et esikolmikud olid kõik eestlased, kuigi osales ka mitu välismaa suurmeistrit,” lisas ta.

Kiirmaleturniirist võitis osa 32 kutsutud maletajat. Osavõtjate hulgas olid peale Ladva veel USA lipu all mängiv legendaarne suurmeister Jaan Ehlvest, mitmekordne Eesti meister GM Aleksandr Volodini ning Eesti parim naismaletaja IM/WGM Mai Narva. Välismaa suurmeistritest tulid Haapsallu võistlema Eestis varemgi edukalt esinenud Soome GM Tomi Nybäck, Leedu lipu all mängiv GM Maxim Novik ning eelmise aasta turniiri võitja, Läti GM Arturs Neikšāns.

Pühapäeval mängitud nelja vooru järel jagasid 3,5 punktiga esikohta USA lipu all mängiv Jaan Ehlvest ning Eesti ti-

puud IM Mai Narva ja GM Aleksandr Volodin.

Kõigi kaheksa vooru lõpuks esmaspäeval olid võrdselt kuus punkti saanud neli parimat maletajat. Peale Ehlvesti, Volodini ja Ladva oli kuus punkti saanud Neikšāns.

Lisanäitajate alusel oli parim Ehlvest. Eesti maletaja Nikita Rõtšagov kogus 5,5 punkti ja sai 5. koha. Parim naismaletaja, naiste rahvusvaheline meister Mai Narva oli üheksas.

Jaan Ehlvest selgitas, et lisanäitajate puhul läheb arvesse, kui tugevate vastastega (nende punktisumma alusel) keegi on mänginud. „Olen osalenud kõigil kolmel Valge Daami turniiril. Üheks minu osalemise põhjuseks oli, et osa võtsid mu endine õpilane Ottomar Ladva ja Mai Narva, keda aitan turniirideks valmistada. Aga pigem lihtsalt osalemise pärast. Haapsalu on loomulikult väga ilus väikelinn ja juba sellepärast tulen siia alati hea meelega,” ütles Ehlvest.

Ka Ladva jäi korraldusega väga rahule ning sõnas, et turniiri teeb eriliseks see, et mängitakse vabas õhus.

ANDRA KIRNA

Andres Mustonen on kontserte andnud juba 60 aastat

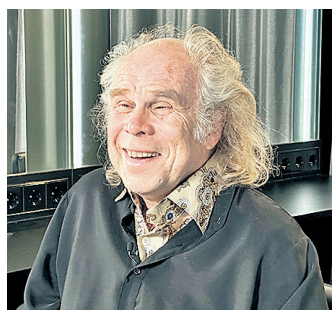
Pühapäeval tähistab viiuldaja, dirigent ja ansamblijuht Andres Mustonen Haapsalu toomkirikus soolokontserdiga 60 aasta möödumist oma esimesest kontserdist.

60 aastat tagasi esines Andres Mustonen esimest korda solistina orkestri ees Eesti heliloojate liidu saalis. Esinenud oli Mustonen aga juba varemgi. Noorte viiuldajate ansambli mängis ta selle loomisest alates. „Aga need polnud minu esinemised, ikka ansambli omad. Mul on elus olnud kolm viiuliõpetajat, esimene neist oli selle ansambli looja Erich Loit,” ütles Mustonen.

„Vivaldi viiulikontsert laminoor – see on kõige kuulsam kontsert, mida õpilased ikka mängivad, aga olin siis päris noor veel,” meenutas Mustonen.

„Hiljem tulid uue muusika ja džässansambli ja siis juba Hortus Musicus,” rääkis viiuldaja, kelle elus oli enne 1971. aastat otsimiste ja eksperimenterimise aeg. „Olid häppenigid ja džässansambli, kellega väga palju esinesime. 1970.–71. aastast siis läks individuaalseks tegevuseks ja Hortus Musicuse ettevalmistamiseks,” ütles ta.

Pühapäevasel kontserdil kuuleb publik Johann Sebas-

Andres Mustonen. ANDRA KIRNA

tian Bachi soolopalu. „Tähistan on tööjuubelit heliloojaga, kelle loominguga ma kogu oma elu jooksul kõige rohkem olen tegelenud. Tema muusikat mängisin ju ka päris noorena – selline sild siis. Heliloojate nagu Vivaldi ja Bach looming on minu kaasas olnud terve elu,” ütles Mustonen.

„Bach ongi õnn. Tema on see mees, kes on andnud niisuguse õnne muusikale. Suuremat heliloojat ei ole meie tsivilisatsioonis olnud kui Johann Sebastian Bach,” lisas Mustonen.

Haapsalu on kontserdipäigaks valitud osalt sellepärast, et emeritipiiskop Tiit Salumäe seob muusikut ammune sõprus. Alles mullu, samuti soolokontserdiga Haapsalus, tähistas Mustonen oma 70. sünnipäeva.

ANDRA KIRNA

Lossiplatsil kogunesid motomehed

Kolmandat aastat kogunesid varem raudteejaamas kokku saanud mootorratturid Valge Daami ajal Haapsalu Lossiplatsile, et maha pidada Haapsalu motoklubi Müristaja korraldatav Valge Daami Bike Show.

Umbes 30 uhkemat mootorratast olid säätitud raekojaesisesse parki näitusele. Žürii valis parima ratta, külalastajad said hääletada oma lemmiku ning osalejad valisid parima värvi ga sõiduriista.

Mootorrattureid oli tulnud üle Eesti ja kaugemaltki – Soo-

mest, Lätist ja Leedust – nii palju, et laupäeval vaid mootorrattaste päralt olnud plats kippus kitsaks jääma.

Lossiplatsilt suundusid ratturid Sadama tänavale MC Müristaja õuele, kus algas Valge Daami Rock. MC Müristaja president Meelis Palm oli lubanud muusikavalikut *rock'n'roll* ist pungi ja *metal* ini. Peaesineja oli juba 1980. aastate lõpus kuulsaaks saanud J.M.K.E. Veel tulid lavale Differ ja Deep Down The Blue Eestist ning O'Morales Lätist.

KAIRE REILJAN

MUSTRID

Pitsipäeva võit läks Otepääle

Haapsalu 13. pitsipäeva kudumisvõistluse võitis Otepääl elav Merli Taukar, kes on Haapsalu salli kudumisega tegeleenud kümmekond aastat.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

„Õppisin Haapsalu salli kudumise iseseisvalt selgeks, sest mulle lihtsalt nii kohutavalt meeldis see,” ütles Taukar, kes tegelikult on õppinud eesti keelt, kuid sai ühel hetkel aru, et tahaks hoopis midagi kätega teha. Nüüd on ta omandanud viienda taseme pitsimeistri eriala ja plaanibki hakata leiba teenima elukutseks käsitööliseks. Taukar valmistab niplispitsist ehteid, kuid kinnitas, et tegeleb edasi ka Haapsalu salliga, sest see on tema suur lemmik.

Mustri kohta, mida võistlusel osalejad tänavu kuduma pidid, ütles Taukar, et see nõudis tähelepanu. „Õhksilmuseid oli väga palju ja see ajas asja segaseks,” ütles ta. Taukar lisas, et oma lemmikmustrit tal ei ole. „See ei olekski võimalik, sest neid tuleb nii palju juurde ja nii palju on veel kudumata,” ütles ta.

Järgmisel aastal lubas Taukar, kes mullu sai kudumisvõistlusel teise koha, taas võistlema tulla, kuid siis peab ta rinda pistma juba varasemate võitjatega. Võitjate kategoorias oli sel aastal parim Anne Rohtmets.

Tänavu oli kudumisvõistlustel 36 osalejat, kellest kuus võistles varasemate võitjate kategoorias. Võistlust võis nimetada suisa rahvusvaheliseks, sest osalejaid oli ka Ameerikast ja Hollandist.

Salakaval muster

Kudumisvõistluse žürii esimees Siiri Reimann ütles, et tänavu oli teadlikult valitud keerulisem ja natuke salakaval muster, sest muidu oleks žüriil väga keeruline parimat välja selgitada. „Viimase kümmekonna puhul, mille välja valime, hakkame täitsa norima – kui on mingi väike viga, siis läheb kõrvale,” ütles Reimann. „Tavakuduja puhul tunduks see juba norimisena. Aga kui meil on vaja kolm parimat välja valida, siis ei jää meil muud üle, sest kudujaid on juba väga

Tänavune võitja Merli Taukar sai mullu kudumisvõistlusel teise koha.

KAIRE REILJAN

palju ja tase on väga tubli,” rääkis Reimann.

Päev algas Haapsalu pitsikeskuses 2025. aasta kalendri esitlusega. Et kalendri teema on muinasjutu, luges Saara kirjastuse juhataja Anneli Kenk ette kirjastuse töötajate ühisloominguna valminud muinasjutu väikeses puust linnas suures kivist lossis elavast printsess Matildast, kes oma unelmate printsi leidmiseks hakkas sülle kuduma. Kohe Matildal küll printsi leida ei õnnestunud, kuid lõpuks ta selle siiski leidis ning muinasjutt lõppes sõnadega: „Kui nad pole veel ära surnud, siis koovad nad siamaani.”

Saara kirjastuse käsitööraamatute toimetaja Anu Pingi sõnul on üle aasta ilmuv sallikalender kudujate seas alati väga oodatud, sest lisaks ilustele piltidele leiavad käsitööhuvilised sealt ka tosin uut sallimustrit.

Kalendrisse pääsenud mustrid valiti välja Haapsalu käsitööseltis läbi viidud konkursiga. Pingi sõnul sündisid esmalt mustrid ja siis kalendri teema. Kõik salli, mis kalendripiltidel seotatud mõne muinasjutuga, on praegu Haapsalu pitsikeskuses näitusele näha.

Küsimusele, miks ei ilmu kalender igal aastal, vastas Pink, et igal aastal tosinu uue mustri väljamõtlemine võib sallimeistritele lõpuks kurnavaks muutuda. Ta lisas, et pitsikalendrite vahel aastast annab kirjastus välja muude kudumite teemalisi kalendrid.

Moedemonstratsioon

Pitsipäeva üks oodatumaid ettevõtmisi on moedemonstratsioon, mis toob alati pitsikeskuse õue puupüsti rahvast täis. Nii oli see ka sel aastal. Pitsikeskuse eestvedaja Mirje Simsi sõnul oleks ehk

moedemonstratsiooni asemel õigem kasutada väljendit pitside näitamine, sest pitsid ja käsitöö on niikuinii alati moes.

Traditsiooniliselt esitlesid käsitöömeistrid moedemonstratsioonil esimest korda lavale ka mehed. Neile oli Helin Põldve kudunud suvised särvid. Põldve ise tunnistas, et ega selliste õhuliste särkide kudumine just lihtne ettevõtmise olnud.

Esimest korda osalesid moedemonstratsioonil ka Haapsalu kutsehariduskeskuse silmuskudumise eriala õpilased. Õpetaja Marju Heldema ütles, et kuigi õpilased peavad kuduma vähemalt ühe salli, ei tulnud pitsikeskuse näitama sülle, vaid lõputööks kootud keerukamaid töid.

Valge Daami aeg tõi promenaadile laada ja kontserdid

Laupäeval oli Valge Daami aja kese Haapsalu promenaadil, kus käis käsitöölasi, toimusid kontserdid ja astusid üles tantsijad.

Haapsalu kultuurikeskuse infojuhi, laada peaarvustaja Janne Silla sõnul oli sel aastal laadal 115 kauplejat – nii käsitöölised kui ka toidupakkujad. Laadalt võis leida nii ehteid, keraamikat, nahkesemeid ja rõivaid kui ka kala, pirukaid, sibulaid, mett ja muud kraami.

Oma laad oli laupäeval ka lastel, kes müüsid väikeseks jäänud rõivaid või mänguasju, millega enam ei mängita.

Lastealal sai paitada Ranna rantšo loomi, osaleda teadusteatri või panna roboteid kokku Innoka töötoas.

Kui Aafrika ranna laval astusid üles tantsijad alates rahvatantsijatest kuni peotantsu ja bal-

Käsitöölasi meelitas promenaadile hulganisti uudistajaid.

leti esitajateni välja, siis kõlakojala lava oli lauljate päralt. Laupäeval avakontserdil kõlas seal filmidest ja lastelavastustest tuttav Ülo Vinteri muusika Karl Abro dirigendikepi all mängiva Pritsu Brassi ning solistide Veiko Sinirohu ja Haapsalust pärit Aveli Meelese esituses.

Paljudele kuulajatele juba ammu ajast tuttav lood ja laulud kõlasid ka kontserdil „Kaunid hetked promenaadil”, kus neid esitas Lihulast pärit ooperilaulja René Soom koos ansambliga.

Kontserdipäevale pani punkti folkmuusika, mida esitasid noored. Esmalt esines Harjumaalt Uuri külast pärit noorteansambel Uurikad, kelle järel oli lava Karksi-Nuia muusikakooli ansambli Lõõtsanööbid päralt. Lõõtsanööbid on samas koolis sündinud Lõõtsavägilaste järelkasv. KAIRE REILJAN

Nutikalt kooli!

HP 255 G9
Võimas ja vastupidav
äriklassi arvuti!

-220€

379.99

alates 13.30 €/kuu

tavahind 599.99

- AMD Ryzen 5 5625U
- 15,6" IPS ekraan
- 8 GB mälu
- 512 GB andmemälu
- aku kuni 10 tundi
- garantii 3 aastat

HP Pavilion 15
Tippvõimsus
alumiiniumkorpuses!

-250€

649.99

alates 20.21 €/kuu

tavahind 899.99

- AMD Ryzen 7 7730U
- 15,6" IPS ekraan
- 16 GB mälu
- 1000 GB andmemälu
- valgustusega klaviatuur
- sõrmejäljelugeja
- aku kuni 10 tundi

Xiaomi Redmi A3
Kauakestva akuga!

- 6,71" IPS 90Hz ekraan
- Mediatek Helio G36
- mälu 3+64 GB
- kaamera 8 MP
- sõrmejäljelugeja
- Android 14

-30€

79.99

tavahind 109.99

Samsung Galaxy A15
Enimmüüdnud Eestis!

- 6,5" AMOLED 90Hz ekraan
- Mediatek Helio G99
- mälu 4+128 GB
- kaamera 50 MP
- kiirlaadimine
- Android 14

-60€

139.99

alates 5.28 €/kuu

tavahind 199.99

Lenovo Tab M11 4G 2024

-60€

189.99

alates 6.74 €/kuu

tavahind 249.99

- 11" IPS 90Hz ekaan
- MediaTek Helio G88
- mälu 4+128 GB
- Wifi + 4G andmeside
- Lenovo puutepliats
- kaamera 8+8 MP
- 7040 mAh aku
- metallkorpus
- Android 13

LG 55" OLED55C41 UHD SmartTV
Selgem heli ja pilt!

-200€

1499.99

alates 45.06 €/kuu

tavahind 1699.99

- kuni 30% heledam pilt
- Uus Alpha 9 AI protsessor
- AI Picture Pro
- AI kohandamine
- AI Sound Pro

Jabra Elite 4 ANC
Eriti mugavad!

-50€

54.99

tavahind 104.99

- aktiivne mürasummutus
- aku kestvus kuni 5,5 h

Nutikell Xiaomi Redmi Watch 4
Stiil ja nutikus randmel!

-20€

79.99

tavahind 99.99

- GPS
- aku kuni 20 päeva
- 1.97" AMOLED ekraan
- bluetooth kõned

Maksa osadena 9,99 % intress
€ lepingutasu

inbank

Inbanki järelmaksu krediidi kulukuse määr on 24,71% aastas järgmistel näidistingimustel: lepingueseme hind kohe tasudes (netohind) 500 eurot, krediidisumma 500 €, sissemaks 0 €, lepinguperiood 48 kuud, fikseeritud intressimäär aastas 9,99% arvestatuna ostusummalt, lepingutasu 9,99 €, igakuine haldustasu 0,99 €. Igakuine osamakse 15,84 €, krediidi kogusumma ja tagasimaksete summa 760,32 €. Krediidiandjaks on AS Inbank Finance. Enne lepingu sõlmimist tutvu hoolikalt soovitava lepingu tingimustega ja vajadusel pea nõu asjatundjaga.

TALLINN: Viru keskus, Kristiine keskus, Rocca Al Mare keskus, Ülemiste keskus, Järve keskus, Lasnamäe Centrum;
TARTU: Tasku keskus, Lõunakeskus, kaubanduskeskus Eeden; HAAPSALU: Haapsalu Kaubamaja; JÕHVI: Pargi keskus;
KURESSAARE: Auriga keskus; NARVA: Fama keskus; PAIDE: Paide Selver; PÄRNU: Kaubamajakas; RAKVERE: Põhjakeskus;
RAPLA: Rappeli keskus; VALGA: Valga Maxima; VILJANDI: Viljandi Centrum; VÕRU: Kagukeskus. E-pood: www.klick.ee

Vaata kõiki
kampaaniapakkumisi
klick.ee/nutikaltkooli

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

„Aga teil, aulik praost?” suunas Tverdilo sama küsimuse Tema Ümarusele Engelbertile.

„Samuti ei ühtki,” vastas Engelbert ning preestrit läbis heameelevärin, et saab kodumaa nimel valetada.

„Aga too, vend Ferdinand, seal Toomel ainsa korstnaga majas,” kavaldas Tverdilo. „Kas tema ei loe?”

Jah, auväärt külalised polnud aega asjatult kulutanud, nad olid jõudnud juba nii mõndagi välja spioonida.

„Meie peame kinni biorelvade keelustamise lepingust,” valetas Engelbert.

„Nagu meiegi,” valetas Nevski. „Meie oleme ausad, me ei hakka midagi maha salgama – meil on biorelv,” tunnistas Junus. „Ja sõjalises mõttes on sellest rohkem kasu propagandana, mis kulutulena meie armee ees levi- vaenlane jätab oma linnuse maha enne, kui me põmmutama hakkame.”

„Aga mis te siis teete, kui mammutid välja surevad?” esitas Nevski salakavala küsimuse Küllmeesele.

„Oleme sellega arvestanud,” vastas luureülem. „Ma aretame draakoneid.”

„Nii palju, kui ma teie kandi loodust tean, siis teil ei kasva siin sobivaid draakoneid,” jätkas Tverdilo ümbernurga küsimustega.

„Me praegu aretame. Meil on selleks ekstra draakonikasvatajanna, kes ka meie veiste ja kitsede eest hoolitseb, me tahame jõuda kiirendatud evolutsiooni teel isendini Dracula, keda pole põmmutada vajagi, kes ise vaenlase kõri kallale lendab,” vastas luureülem Küllmeelene.

„Tublid, väga tublid,” kiitis Nevski ja patsutas Küllmeesele suuremeelselt õlale.

Seejärel hakkas peakuningas Huvameel auväärseid visiteerijaid viima kõige uhkema uhkusa- sja, nimelt sampo juurde.

Äkki kuuldus kõikvägev mõiratus. Auväärsed ehmatasid. Kes see on? Huvameel näitas lojuse-

le, kes, koon taeva poole, jõoras pööraselt, nagu ta alati tegi, kui võõraid nägi.

„Saage tuttavaks, Engelbert,” tutvustas Huvameel looma.

„Kuidas, kuidas, palun?” üllatus praost Engelbert.

„Te olete nimekaimud,” ütles Huvameel.

„Teie pullil on ilus nimi,” tunnustas siis Engelbert. „Oleks mina nii võimas!”

„Ta on endine pull, nüüd on ta härg,” lausus Huvameel. „Loodame, et teie tulevik on etem.”

„Loodame,” nõustus Engelbert.

„Oleks minul seesugune nimekaim!” unistas Nevski.

Rahapajas annetas Huvameel kõigile külalistele kuldmündi.

Kõik tänasid, ainult praost Engelbert uuris:

• „Ta on endine pull, nüüd on ta härg,” lausus Huvameel. „Loodame, et teie tulevik on etem.”

ARRIVA OÜ	HUULEVÕIE	PIIMA- NÄÄRMETE KOGUM	ONN	EHK	NÄRB	KONT	NORRA KROON	NUMBER	JÕGI AASIAS	KAUPLEMIS- KOHT TALLINNAS
ÕHKU TÄIS							EESTI TÕSTJA			
ILMASTIKU- NÄHTUS				TAEVAS- SININE						
LIIKUMISTEE				LÕUNA- PUHKUS				OSMIUM		
KUNSTNIK- ESINEJA						LIHATOODE KEEDUNÕU		LÄÄNEMERE- SOOMILANE		
TESLA		VILETS HOBUNE						TONN		MAASSE KINNITA- TUD POST
MIKRO- MAŽOOR		NAPSI- KLAAS			RUMAL					
KÄSK, SUND					TÖÖRIIST SEPIKOJAS					
UUS TESTAMENT			PUJESTEE ÜLIÕPILAS- ORGANI- SATSIONI LIIGE				ULME- NÄIDEND			
KINDEL VEENDUMUS				NELJASÖIT				LÖIGE		
RAADIUS		TÄRKAV VILI		ATOLL MALDIIVIDES			SEE ON			KEERUKAS
VAIKNE TERAV HELI		VAHTKOND (KÕNEK.)					TASAPISI SÖÖMA			
ADRAGA ÜMBER PÖÖRAMA									RÖNTGEN	
GALOPP						VAHUKOOL			ORIENTEE- RIMA	
RAHVUS- VAHELINE ORGANI- SATSIION				MULK PUIDU- TOOTES						
KAIF				HULIGAAN					NEON	
KAKSUS									NÕUSOLEK	
LINNU- SAADUS						HOONE				LA-BEMOLL
MITTE- AMETLIKULT						NOOT				
							LOOMA, ASUTAMA			
							TÄPITÄHT			
										KITSAS

KUHU MINNA

• KINO

Haapsalu kultuurikeskuses:

„Vallatud käpad: kadunud lemmikloomad” 22. augustil kl 17.

„Tulnukas Romulus” 22. augustil kl 19, 23. augustil kl 17.

„Pandakaru Aafrikas” 23. augustil kl 15, 24. augustil kl 11, 27.–29. augustil kl 15.

„Vares” 23. augustil kl 19.15, 24. augustil kl 13, 27.–29. augustil kl 17.

• TEATER

24. augustil kell 19 Kirimäe rahvamõisas etendub Tammsaare teatri lavastus „Naine, kes kõndis paljajalu kividel” – muhedalt morbiidne komöödia.

Haapsalu kultuurikeskuses:

25. augustil kl 16 Eesti noorsooteatri „Lahenduste ministeerium”. Pilet 16.- Piletilevis.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum

E–P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus

E–P 11–18. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda

K–P 11–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum

K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum

(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K–P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum

(Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–18, P ja E kl 10–16. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum

avatud reedel ja laupäeval kell 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud

1. mai – 30. september T–L kl 10–17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum:

ekskursioonid etteteatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Keskraamatukogus (Posti 3):

„Miks need neljakandilised augud mündis on?”

„Sellisel rahal ei ole usaldatavat väärtust, see on nagu aukudega ausõna,” leidis munkpreester, kroonik Henricus, kust hõlma hakata. „Näiteks meie markadel ei ole auke. Ei ole ka killingitel, ööridel, artigidel, lüübis- hiteel, seestlingitel ja pennidel. Kristlased ei salli auke, need sigitavad patuseid mõtteid.”

„Need augud ei ole patustamiseks, need on piilumiseks. Panned mündi silma nagu monokli ja augu kaudu piilud,” seletas rahasepp Huvameel.

„Geniaalne!” tunnustas Tverdilo. Henricus lõi käega tühja, ent Engelbert katsetas, ajas silma pärani lahti, pani mündi laugude vahele, ta oli lühikest kasvu, tal oli kaugele vaatamisega vaeva, aga mündiga – olge lahked!

„Ma näen kõike. Maailm on kuldne,” kiitis Engelbert.

Nüüd tegi esileedi Tuul Koppenhaageni kniksu ja kinkis kõigile kaunimustrilise ilupaela mündi kaelariputamiseks, aitas

kohmakamate sõrmedega isandail paela läbi augu torgata, seejärel ilusa sõlme keerutada.

Nevski katsus münti oma kuldhamba all ning päris ilma tõlgita:

„Altõnn?”

„Nej det er ikke,” vastas rahasepp Huvameel samuti rahvusvahelises ja nimelt taani keeles. „Zlatinka?” päris Nevski edasi. „Ingen!” eitas Huvameel.

„Dirham? Dinaar? Rubla?” küsis Nevski edasi novgorodi murdes.

„Ingen, ingen, ingen!” vastas Huvameel edasi taani kirjakeeles. „Meie käibevahendiks on varbollar.”

„Varbollar? Seda ma tean! Meil Novgorodis kehtib see samuti, see on vabalt konverteeritav valuuta,” teadis suurväest Nevski ning imetles kuldmündi nagu uut ordenit oma kaelas, ainult et polnud kruvitsi nagu teised, vaid pehme – nagu kallistus – paelaga kaelas. „Siiski, ühest asjast ei saa ma aru, miks esikül- g on tühi ja paljas? Ei jätku inspi- ratsiooni või?”

Järgneb

TÄNU

Täname kõiki Läänemaa haigla intensiivravi osakonna töötajaid hoolitsuse ja abi eest, samuti kõiki armsaid inimesi, kes Väino Metsa mälestust kalliks pidasid.

Väino pere

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat?

Saada vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi

(eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi

(vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus. weebly.com/

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.

Toimetus 473 7222,

kuulutused ja reklaam 473 7111, e-post info@le.ee, reklaam@le.ee

Kodulehekül: www.le.ee

Peatoimetaja

Kaire Reiljan

Toimetajad Kaie Iives, Urmas Lauri,

Malle-Liisa Raigla, Andra Kirma

Keeletoimetaja Riina Tobias

Küljendaja-kujundaja Andrus Rebane

Reklaamitoimetaja

Elina Lumeste

Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504

Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod

Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,

SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:

tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

MÜÜK

LEHMA KÕDUSÕNNIK 30 l kott.
KUIV KÜTTEPUU 30, 40, 50 cm
võrkotis. Tammaru Farm,
info 523 8852, tg.ee.

Sakala linnukasvatus müüb laup,
24. augustil noorkanu. Hind: 7.-
ja sinise- tumerohelised munejad
10.- järgmistes LÄÄNEMAA bussi-
peatustes: 8.30 Kullamaa kirik, 8.50
Liivi, 9.15 Martna, 9.45 Parila, 10.05
Haapsalu Tamrexi parkla, 10.30
Taebla, 10.50 Nigula kirik, 11.05 Lin-
namäe, 11.20 Sutlepa, 11.45 Pürki,
12.05 Riguldi, 12.30 Nõva, 12.45
Variku, 13.10 Risti Krooningsi tankla:
Info 5374 1711.

PUIT

Küttepuid müüb al 65.-/rm, kuiv puu
al 75.-/rm. Kotipuu al 3.- Ostame
võsa. Puhastame kraavid, krundid,
heinamaad võsast. Ostame raie-
õigust ja materjali. Hea hind.
Kriske OÜ, 5648 6058.

Müüa küttepuid koos veoga.
Info 5687 3966,
timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva
puud, transport. Tel 505 5203.

Kandiline puitbrikett koos veoga,
toome ka väiksemaid koguseid,
soovi korral ladustame panipaika.
www.briketivedu.ee, 507 8754.

Müüa ehituslikku saematerjali
ning voodri- ja põrandalauda.
Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga
küttepuid. Pikkus vastavalt soovile.
Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrise küttepuid: must
lepp, hall lepp, kask koos kohaletoo-
misega, miinimumkogus 15 tihu-
meetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Otse tootjalt: puitbrikett al 23.-,
turbabrikett al 210.-, premium pellet
6-8 mm al 240.-, kivisüsi, kask 30
cm 40 l al 4.- ja klotsid al 2.50.
Kütteladu24, tel 506 8501.

AUTOD

Ostan teie mistahes sõiduauto,
kaubiku, maasturi, mootorratta. Igas
seisus ja hinnaklassis, isegi romud –
olemas ka puksiir. Raha kohe kätte!
Tel 5552 2223.

KINNISVARA

Müüa (või vahetada väiksema vastu)
3toaline korter Kastani 18,
korrus 5/5. Korter keskmises seisus-
korras, valgusküllane, 3 rõdu.
Kontakt 5564 5104.

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus
ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust
ja leiame kõigile küsimustele lahenduse.
Tel 5632 7955 või
dekkana.ehitus@gmail.com.

Katuste renoveerimine/paigaldus.
Plek-, eterniit-, karg- ja bituumen-
katused. Vihmaveesüsteemid,
erinevate plekkide paigaldus.
Saabtehtud OÜ, 5624 2511.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja
kruntide puhastus võsast. Helista
julgelt ja leiame lahenduse.
Tel 5623 0373, Randy.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine.
Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute
paigaldus. Rauaerialdus, filtrite paigaldus.
Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Hauaääriste ja -kivide paigaldus.
Haudade hooldus ja muud kalmistu-
tööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Ohtlike puude langetamine.
Tel 566 3296.

Viin ära vanarauda, oksi, ehitusprah-
ti, mööblit jm. Teen lammutus- ja
ehitustööd, puude langetamine
ja muud tööd. Tel 5802 9660.

Korstnapühkimisteenus ja tõmbe-
probleemide lahendamine.
Korstnapitside ehitus ja remont.
Tel 5342 2642.

Rakkekaevude kaevamine, puhasta-
mine ja remont. 557 4792.

MITMESUGUST

Rendikonkurss: Rohuküla sadama
kohvik. Täpsem info saarteliinid.ee.

TÖÖPAKKUMINE

Tööd saab müügikonsultant. Töö
kontoris. Tööaeg 9–15. Teave
telefonil 472 5551.

Toimetused kuulutuste sisu eest
ei vastuta.

KIRIKUTEATED

EELK KOGUDUSED

HAAPSALU

R, 23. aug kl 9 hommikupalvus.
Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaa-
ni kirik).

L, 24. aug kl 17 Raimo Kangro
„Missa süütult hukkunud eestlaste-
le, op 40“. Eesti segakooride liidu
projektkoor, Tartu noortekoor, üle-
eestiline noorte sümfooniaorkester,
solistid, dirigeerib Jüri-Ruut Kangur.
Vaba sissepääs (toomkirik).

P, 25. aug kl 11 jumalateenis-
tus armulauaga. Teema: „Meie ligi-
mene“. Teenivad emeritipiiskop Tiit
Salumäe ja Tiina Kütt, organist Lia
Salumäe (toomkirik). Kl 18 Andres
Mustoneni soolokontsert „Bach ja
Haapsalu“. 60 aastat kontserttege-
vust. Sissepääs annetusega (toom-
kirik).

Jaani kirik avatud teelistele R 11–
14, L 11–17, P 13–16.
Koguduse kantsleil (Kooli 6) avatud
K ja R 10–14. Info 5346 7922.

LÄÄNE-NIGULA

N, 22. aug kl 9.30 hommikupalvus
kogudusemajas.
P, 25. aug kl 12 jumalateenistus
armulauaga.

KULLAMAA

N, 22. aug kell 10–14 kantsleil
lahti kogudusemajas.

P, 25. aug kell 11 14. pühapäev
päras nelipüha jumalateenistus ar-
mulauaga kirikus. Teema: meie ligi-
mene. Teenib õp Kari Tynkkynen ja
ja oreil Triinu Pikkmetts.

PIIRSALU

P, 1. sept kell 13 15. pühapäev pä-
rast nelipüha jumalateenistus ar-
mulauaga kirikus. Teema: tänulik-
kus. Teenib õp Kari Tynkkynen ja
oreil Ivi Küla.

MARTNA

P, 1. sept kl 13 jumalateenistus
armulauaga (kirikus).

P, 15. sept kl 13 jumalateenis-
tus armulauaga (kirikus), kaasa tee-
nivad sõpruskogudused Soomest
Marttilast ja Salost, jutlustab pas-
tor Timo Viitanen, oreil Aija Haapa-
lainen, kontrabassil Tuomas Haapa-
lainen.
Martna kirikupood avatud neljapäe-
viti kell 10–13.
Martna kogukonnakohvik avatud
tööpäevadel kell 11–14.
Rohkem infot 5809 3633 (Küllike
Valk).

RIDALA

P, 25. aug kl 15 jumalateenistus
armulauaga (kirikus).
Ridala kirik avatud teelistele lau-
päeval ja pühapäeval kell 15–18.
Vt ka ridala800.ee.

KARUSE

Jumalateenistused toimuvad iga
kuu 1. ja 3. pühapäeval algusega kl
14 Karuse kirikus või Karuse kiriku
talvekirikus.

VORMSI

P, 25. aug kell 11 jumalateenis-
tus kirikus.

Toimetused avatud
E-R 8.00-16.30

Reklaamisooovid:
reklaam@le.ee

Kuulutused, teated:
le@le.ee

Üldinfo: info@le.ee

TEATED

Detailplaneeringut täpsusta-
vate projekteerimistingimus-
te eelnõu tutvustamine

Rehemäe tee 1, Herjava küla,
Haapsalu linn

Ajavahemikul 22.08–5.09.2024
on Haapsalu linna veebilehel
(www.haapsalu.ee/avalikusta-
misel-olevad-projekteerimistin-
gimused) avalikustatud projek-
teerimistingimused, et täpsusta
Rehe mü detailplaneerin-
guga määratud ehituslikke hoo-
nestusala tingimusi Rehemäe
tee 1, Herjava külas. Avalikus-
tamise perioodil on huvitatud
isikul ja isikul, kelle õigusi võib
projekteerimistingimuste and-
mine puudutada, võimalus esita-
da eelnõu kohta kirjalikke ette-
panekuid ja põhjendatud vastu-
väiteid e-posti aadressile
hlv@haapsalulv.ee.

Loe veebis
online.le.ee.

OLULISED
TELEFONINUMBRID

Kiirabi, politsei, päästeamet	112
Perearsti nõuandetelefon	1220
Läänemaa haigla registratuur	472 5800
Usaldustelefon	126
Lasteabitelefon	116 111
Läänemaa naiste tugikeskus	504 2300
Maanteeinfo	1247
Haapsalu linnavalitsus	472 5300
Haapsalu veevärk operatiivinfo	473 5013
näitude teatamine	473 5016
Imatra Elekter, rikketelefon	715 0188

Mälestame kallist klassivenda
KEIJO PALTSI
ja avaldame sügavat
kaastunnet omastele.

Klassikaaslased Haapsalu
gümnaasiumi 74. lennust

Südamlik kaastunne Lijale,
Kairile ja Margitile
kalli abikaasa ja isa
ÜLLAR ROSENBLADI
25.11.1954–8.8.2024
kaotuse puhul.

Ülo perega

Tähtede taga koidab Sul taevas,
vaikne lootus Sul täide seal läheb...

Sügava kurbusega teatame, et
lahkus meie kallist poeg ja isa
TARMO REHKLI
7.7.1962–15.8.2024.

Ärasaatmine laupäeval,
24. augustil kell 14.30 Pärna-
mäe krematooriumis.
Pärgi ja kimpe palume
mitte tuua.

Lähedased

Avaldame kaastunnet
Ilvi Metsale abikaasa
VÄINO
kaotuse puhul.

Andres ja Peep

Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me vaikes leinas langetame pea...

Lahkus armas klassivend
AARE LOOPS.
Siiras kaastunne omastele.

Mälestab LKK 44. lend
klassijuhatajaga

Südamlik kaastunne õpetaja
Kaja Avilale lastega
KAIDO AVILA
kaotuse puhul.

Taebla kooli töötajad

Sügav kaastunne lähedastele
MIKHAIL POZDEEVI
lahkumise puhul.

OÜ Morobell

Postkast jäi tühjaks?
Võta ühendust ja telli
paberleht endale või
oma lähedastele.

Telli leht le@le.ee
või helista 473 7222.
Tellimust saab vormistada
ka lehetoimetuses
Posti 30, Haapsalu

LÄÄNE ELU
JUBA OOTAB!

Selleks, et leht kindlasti kohale jõuaks,
kontrolli postkasti nõuetele vastavust!

POSTKAST PEAB OLEMA:

- lukustatav,
- tähistatud maja numbri ja tänava või talu nimega,
- piisavate mõõtmetega (min suurus 25x35x6 cm),
- ilmastikukindel,
- aastaringelt transpordivahendiga ligipääsetav,
- piisava avaga (min suurus 23x3 cm).

HOOLI RASKUSTESSE
SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste
ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskus-
tesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole
EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.
E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E-R 10–15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviiul.ee
info@hingeviiul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja
hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal.
Müüme hauakive ja -piirdematerjale.
Hinnapakumise ja info:
hingeviiul@gmail.com / 58 503 340

